

KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TEIKIANT ADMINISTRACINES IR VIEŠĄSIAS PASLAUGAS KĖDAINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE TYRIMAS

TURINYS

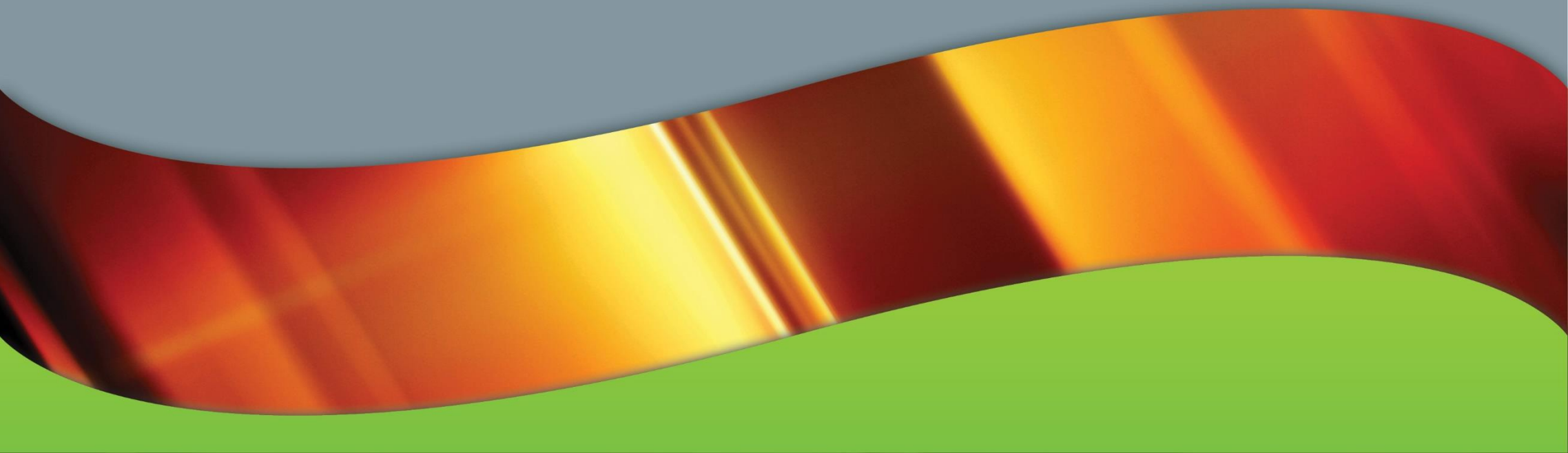
<i>TYRIMO METODOLOGIJA</i>	<i>3</i>
<i>RESPONDENTŲ SOCIALINĖS-DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS.....</i>	<i>5</i>
<i>TYRIMO REZULTATAI.....</i>	<i>7</i>
<i>IŠVADOS</i>	<i>29</i>
<i>REKOMENDACIJOS</i>	<i>33</i>

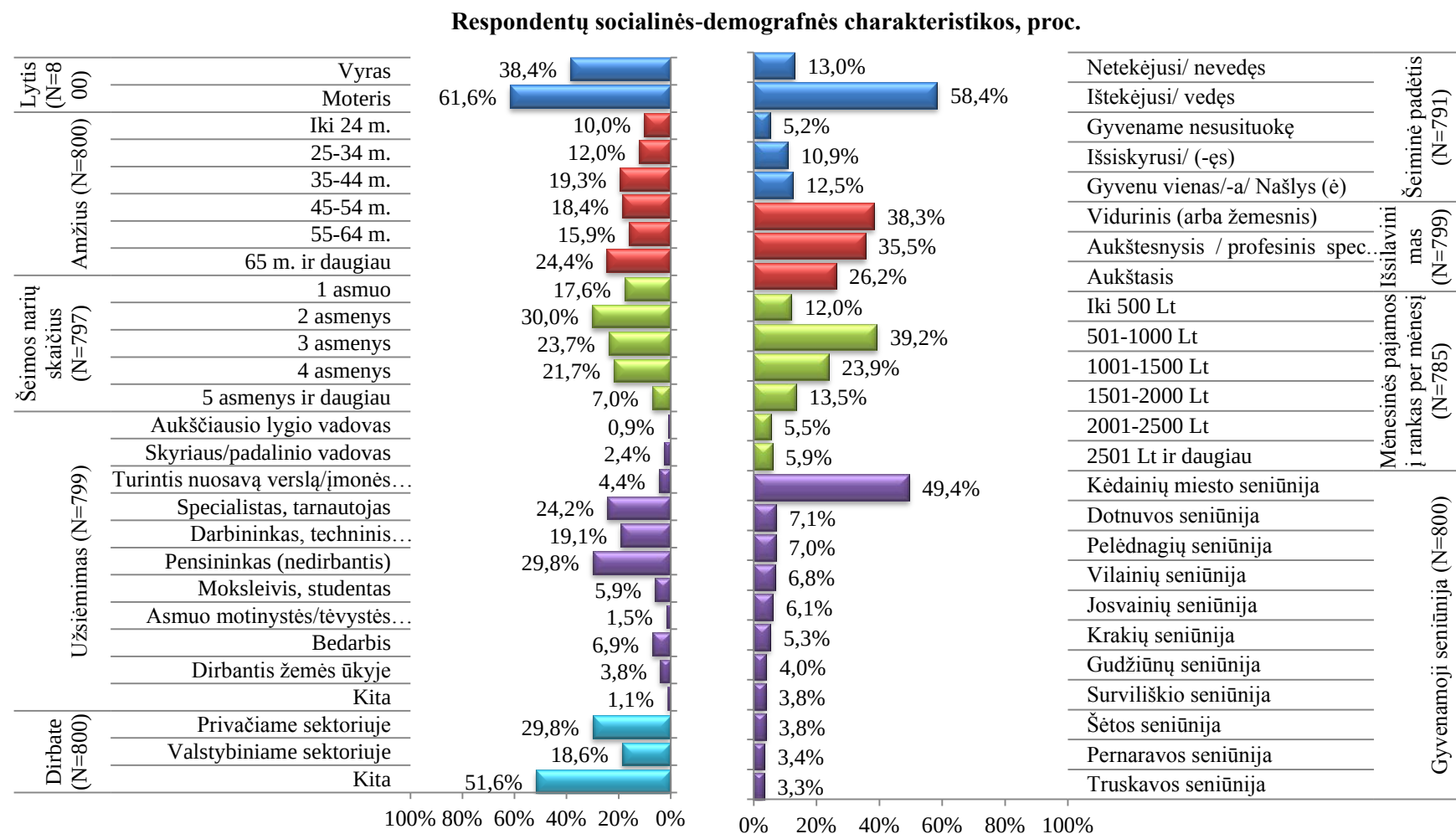
TYRIMO METODOLOGIJA

Kėdainių rajono savivaldybės administracija įgyvendina projektą „Sektorinių studijų bei tyrimų, skirtų tobulinti Kėdainių rajono savivaldybės strateginį plėtros planą, parengimas“, projekto Nr. VP-4.2-VRM-02-R-22-015 (toliau – Projektas). Projektas yra finansuojamas iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Kėdainių rajono savivaldybės biudžeto lėšų. Projektui finansavimas skirtas pagal 2007 – 2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimo priemonę VP1-4.2-VRM-02-R „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai/ trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai. Projekto tikslas – gerinti Kėdainių rajono savivaldybės plėtros planavimą. Projekto tikslą numatoma pasiekti įgyvendinant šį uždavinį: patobulinti Kėdainių rajono savivaldybės strateginį plėtros planą iki 2020 metų, atsižvelgiant į parengtų studijų ir atliktų tyrimų sprendinius. *Šiame dokumente pateiktas Kėdainių rajono savivaldybės gyventojų nuomonės tyrimas* apie korupcijos pasireiškimo teikiant administracines ir viešąsias paslaugas kėdainių rajono savivaldybėje. Tyrimo išvadomis ar rekomendacijomis bus papildytas Kėdainių rajono savivaldybės strateginis plėtros planas iki 2020 metų.

Tyrimo tikslas	Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti Kėdainių rajono gyventojų nuomonę apie korupcijos reiškinį rajone.
Tyrimo uždaviniai	Atskleisti, kaip Kėdainių rajono savivaldybės gyventojai suvokia korupcijos reiškinį ir išanalizuoti, kaip jie vertina korupcijos situaciją savo rajone. Tyrime taip pat siekiama išanalizuoti, kokią kyšininkavimo patirtį turi gyventojai, kaip jie vertina atskirų sričių korupcijos lygį rajone ir rajono valdžios pastangas kovoje su korupcija.
Tyrimo tikslinės grupės ir imtis	Kėdainių r. sav. gyventojai (N=800); vidinis patikimumas <i>Kronbacho alfa</i> koeficientu (angl. Cronbach alpha) – 0,788; dalis respondentų nevertino jiems neaktualių teiginių; tyrimo imtis apskaičiuota taikant imties skaičiavimo formulę ir generalinę visumą laikant Kėdainių rajono gyventojus nuo 18 iki 75 m. amžiaus, pagal Statistikos departamento pateiktus 2013 m. (gyventojų skaičius metų pradžioje) duomenis (iš viso – 37826 gyventojai); taikant imties skaičiavimo formulę nustatyta, jog tuo atveju, kada respondentų skaičius yra didesnis nei 722, pasiklovimo intervalas yra 97 (t. y. labai aukštas) ir tyrimo rezultatų paklaida yra 4 proc.
Tyrimo metodas	CATI (interviu telefonu naudojant apklausėjų užpildomą elektroninę anketą) metodas. Apklausą 2014 m. spalio-lapkričio mėn. atliko UAB „Eurointegracijos projektai“. Tyrime naudotas tikimybinės kvotinės atrankos metodas. Šis atrankos metodas užtikrina duomenų reprezentatyvumą, t. y. kiekvienas rajono namų ūkis turi vienodas galimybes būti apklaustas, ir atrankinė visuma pagal tikslinius kriterijus atitinka generalinę visumą.

RESPONDENTŲ SOCIALINĖS-DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS

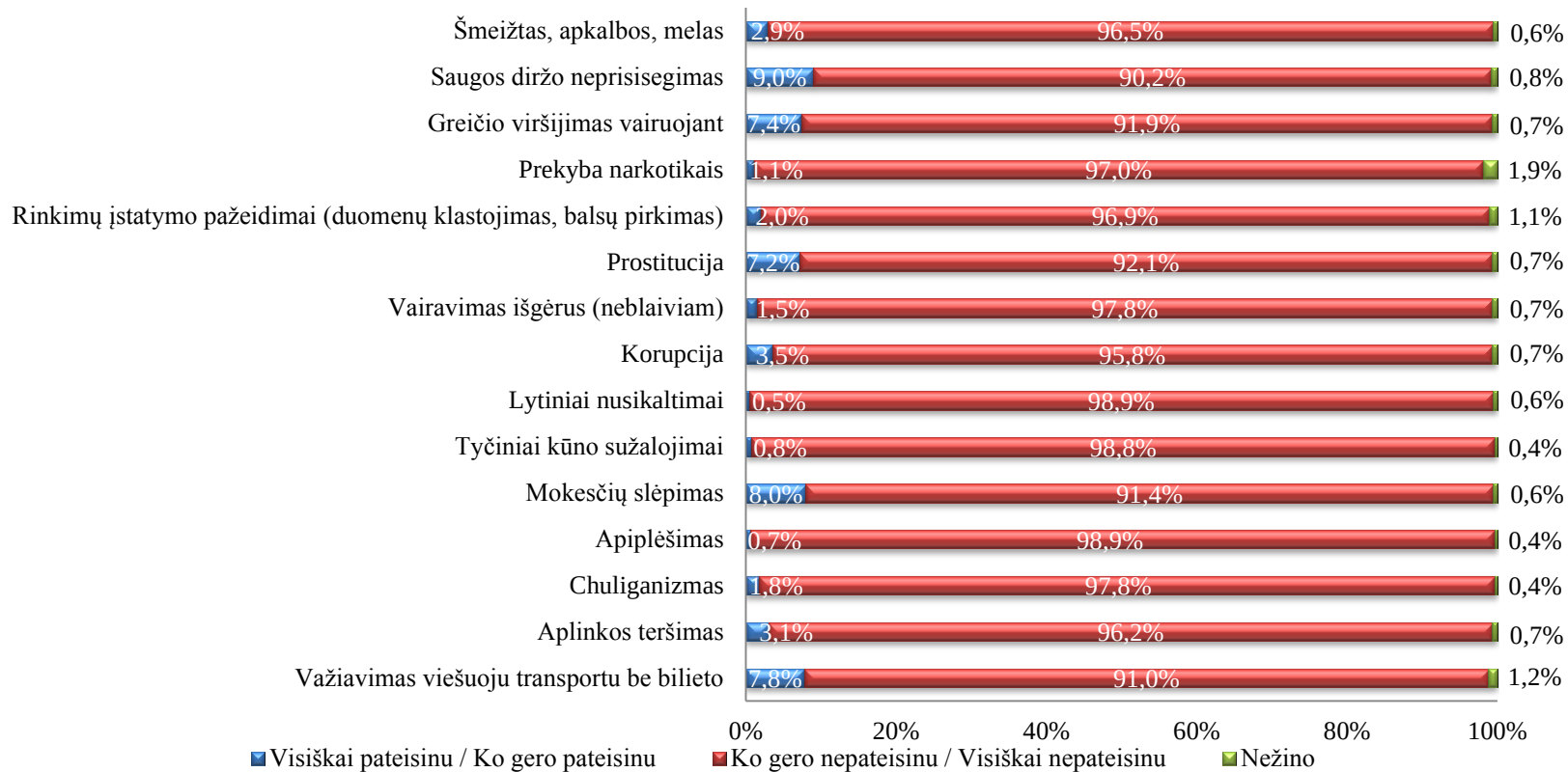

Lentelėje parodytos respondentų charakteristikos pagal lytį, amžių, šeimos narių skaičių, užsiėmimo pobūdį, šeiminių padėtį, išsilavinimą, pajamas ir seniūniją. Kai kurios socialinės demografinės charakteristikos yra svarbios vertinant korupcijos reiškinį, todėl ataskaitoje prie tam tikrų klausimų pateikiami statistiškai reikšmingi duomenų pjūviai pagal šias charakteristikas.

TYRIMO REZULTATAI

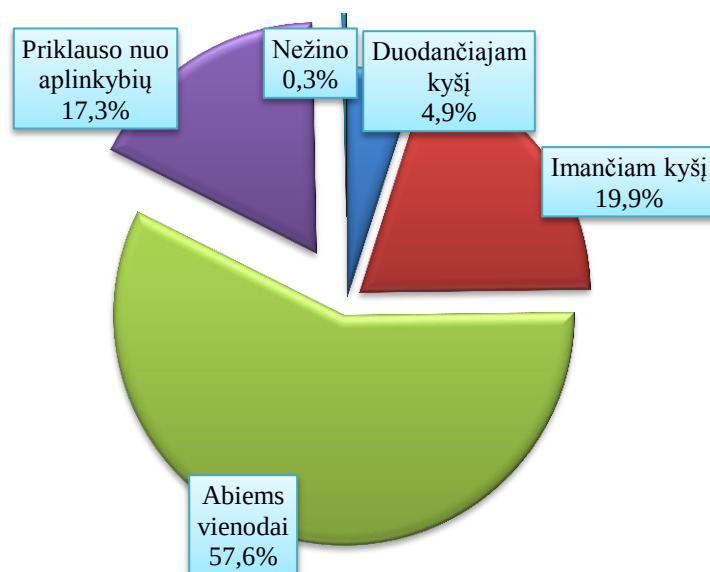

Kaip Jūs vertinate šiuos teisės normų ir moralės pažeidimus?

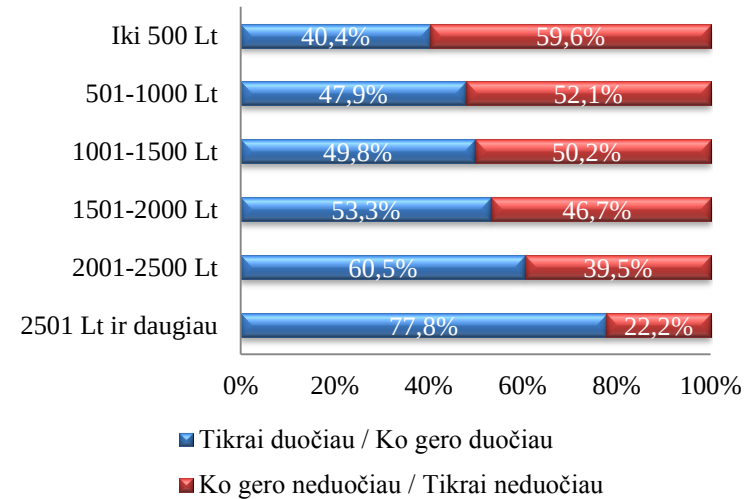
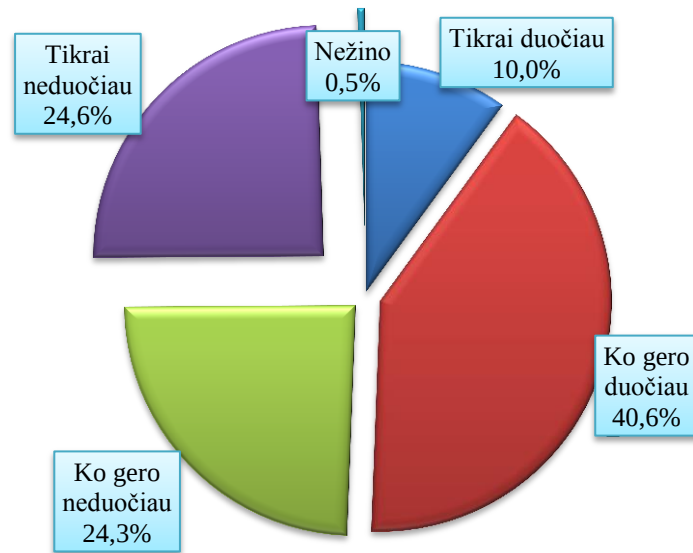
Pirmasis tyrimo klausimas buvo skirtas išsiaiškinti, kiek gyventojai pateisina ir suvokia korupcijos reiškinį, lyginant su kitais teisės normų ir moralės pažeidimais. Vertinime korupcija, kaip reiškinys, atsiduria 6 vietoje iš 15 vertintų teisės normų ir moralės pažeidimų. Labiau nei korupciją gyventojai pateisina tik saugos diržų nesisigimą vairuojant, mokesčių nuslėpimą, važiavimą viešuoju transportu be bilieto ir greičio viršijimą vairuojant. Taigi, korupcija gyventojų pateisinama kaip „lengvo“ pobūdžio (išskyrus mokesčių slėpimą) administracinės teisės pažeidimas.

Jūsų manymu, kam tenka moralinė atsakomybė kyšininkavimo atveju?

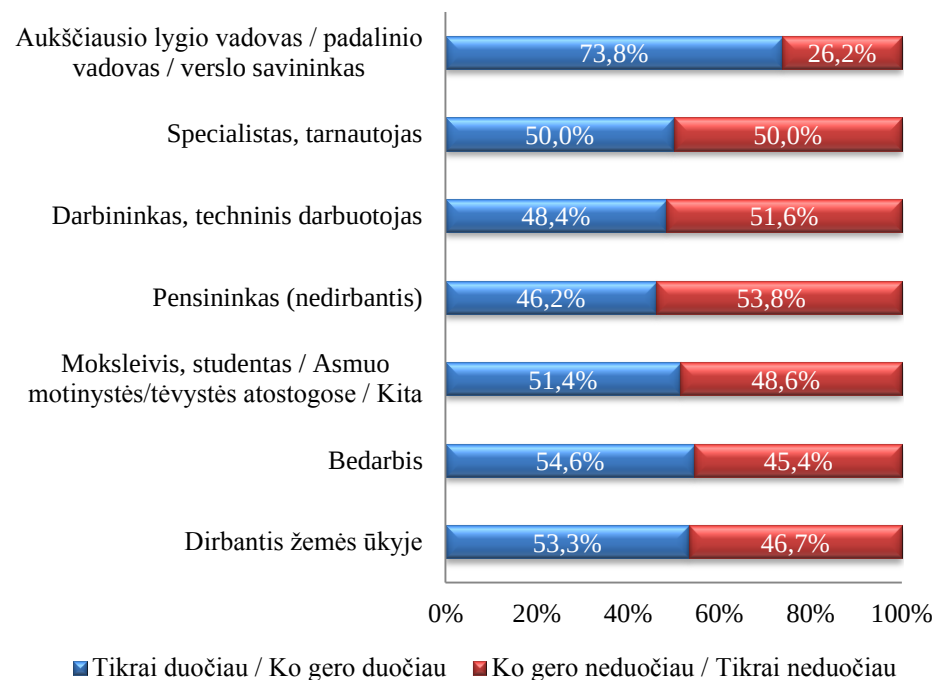
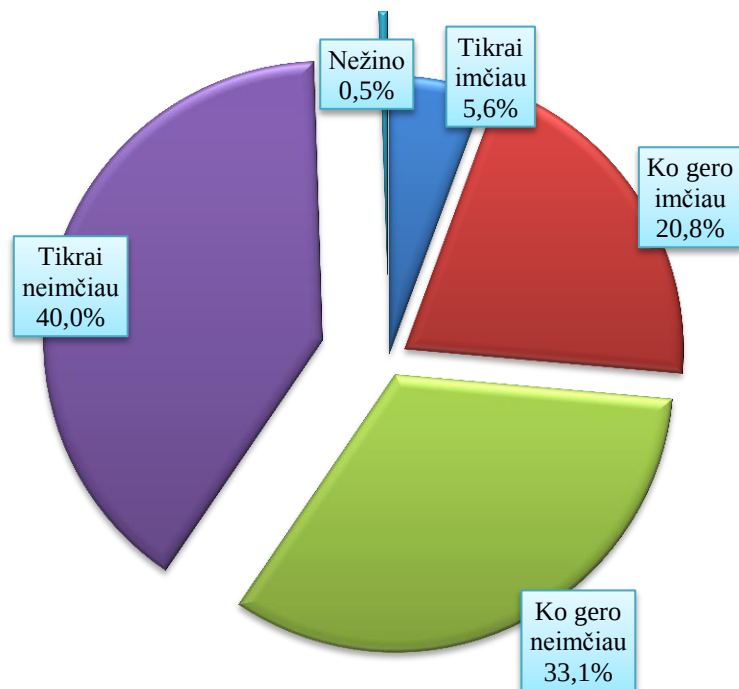
Dauguma gyventojų mano, kad moralinė atsakomybė kyšininkavimo atveju tenka tiek kyši duodančiai, tiek ir kyši imančiai pusėms vienodai. Kas penktas gyventojas (19,9 proc.) teigia, kad atsakomybė tenka imančiajam kyši, panaši gyventojų dalis teigia, kad tai priklauso nuo aplinkybių (17,3 proc.). Tuo tarpu respondentų, manančių, kad atsakomybė tenka duodančiajam kyši, yra labai mažai – tik 4,9 proc.

Ar Jūs duotumėte kyši, jeigu Jums dabar reikėtų išspręsti labai svarbią problemą ir už šios problemos sprendimą būtų laukiama kyšio?

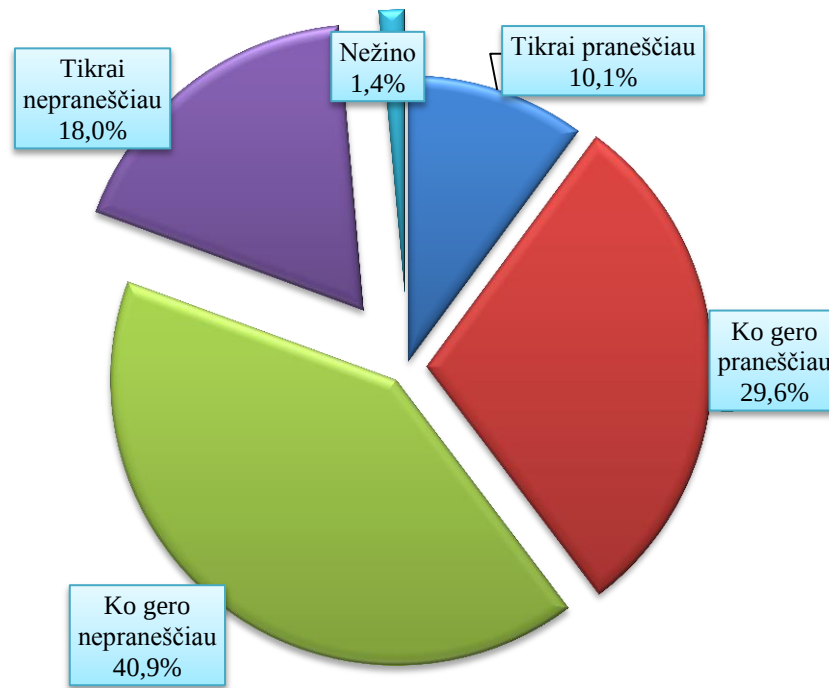
Gyventojų buvo klausiama „Ar Jūs duotumėte kyši, jeigu Jums dabar reikėtų išspręsti labai svarbią problemą ir už šios problemos sprendimą būtų laukiama kyšio?“. Beveik pusė respondentų teigia, kad ko gero duotų (40,6 proc.) arba tikrai duotų (10 proc.). Lygiai tokia pati dalis gyventojų elgtųsi priešingai („ko gero neduočiau“ ir „tikrai neduočiau“ – 48,9 proc.), tačiau įdomu pastebėti, kad tvirtai apsisprendusių neduoti kyšio dalis šioje grupėje yra didesnė („tikrai neduočiau“ – 24,6 proc.). Taip pat įdomu tai, kad turintys aukštesnes pajamas gyventojai yra mažiau kategoriški šiuo klausimu, t. y. kuo didesnės asmens pajamos, tuo labiau toks asmuo bus nusiteikęs duoti kyši, jei tai padės išspręsti problemą.

Ar imtumėte kyšį, jeigu Jums pasiūlytų?

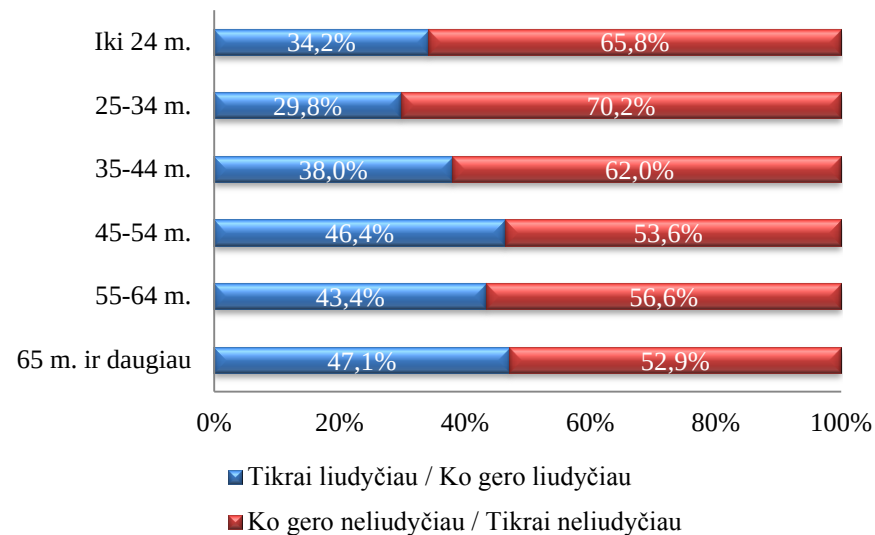
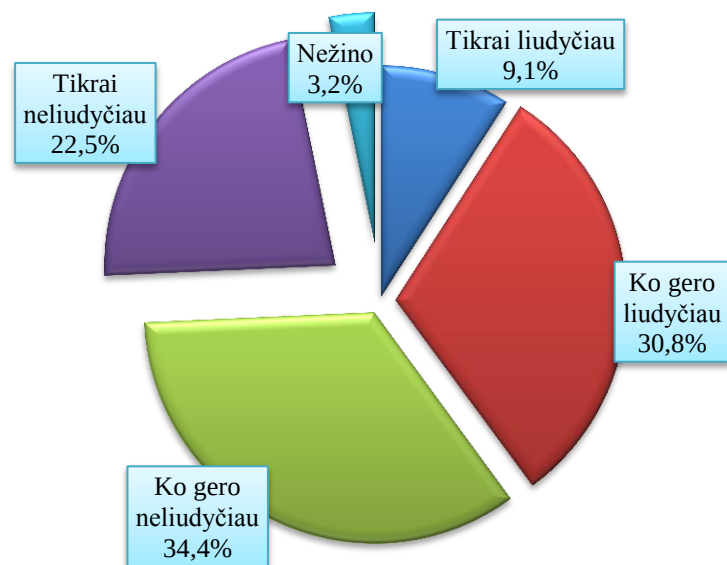
Gyventojų taip pat buvo klausiama „Ar imtumėte kyšį, jeigu Jums pasiūlytų?“. Dauguma respondentų teigia, kad tikrai neimtų (40 proc.) arba ko gero neimtų (33,1 proc.). Gyventojų, kurie elgtųsi priešingai, dalis yra mažesnė („ko gero imčiau“ ir „tikrai imčiau“ – 26,4 proc.), tačiau įdomu pastebėti, kad tvirtai apsisprendusių neduoti kyšio dalis yra mažesnė vadovų ir verslo savininkų tarpe („ko gero neduodu“ ir „tikrai neduodu“ – 26,2 proc.). Taip pat įdomu tai, kad respondentai yra labiau kategoriški kyšio ėmimo („tikrai neimčiau“ – 40 proc.), bet ne kyšio davimo atžvilgiu („tikrai neduodu“ – 24,6 proc., žr. ankstesnę diagramą).

Ar pastebėjęs (-usi) korupcijos atvejį pranešumėte apie jį?

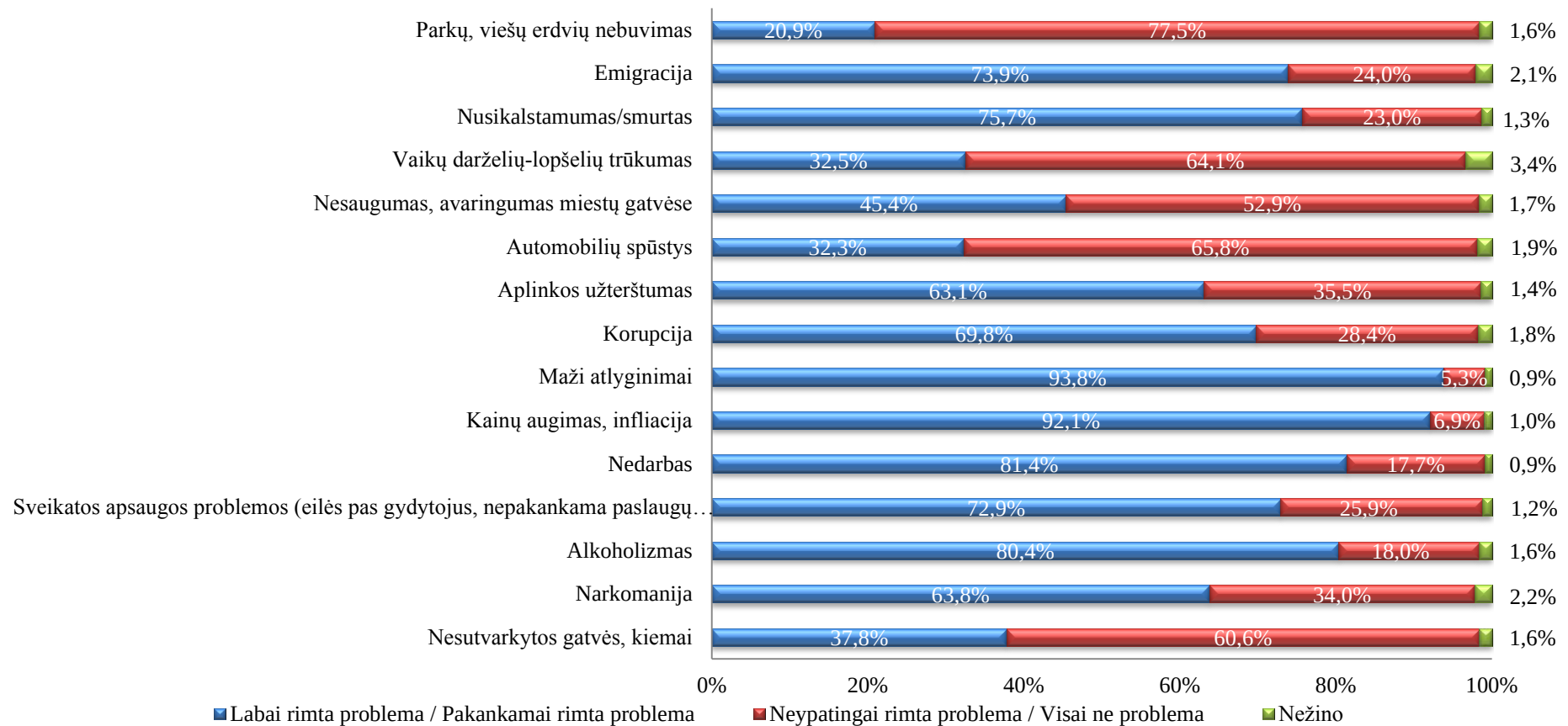
Didelė dalis respondentų teigia, kad pastebėję korupcijos atvejį apie jį nepraneštų („tikrai nepraneščiau“, „ko gero nepraneščiau“ – 58,9 proc.). Respondentų, kurie teigia, kad tikrai praneštų apie korupciją, dalis yra gana nežymi – 10,1 proc., o teigiančių, kad ko gero praneštų, dalis siekia iki trečdalio – 29,6 proc.

Ar sutiktumėte liudyti teisme prieš korumpuotą asmenį, jei apie tokį žinotumėte?

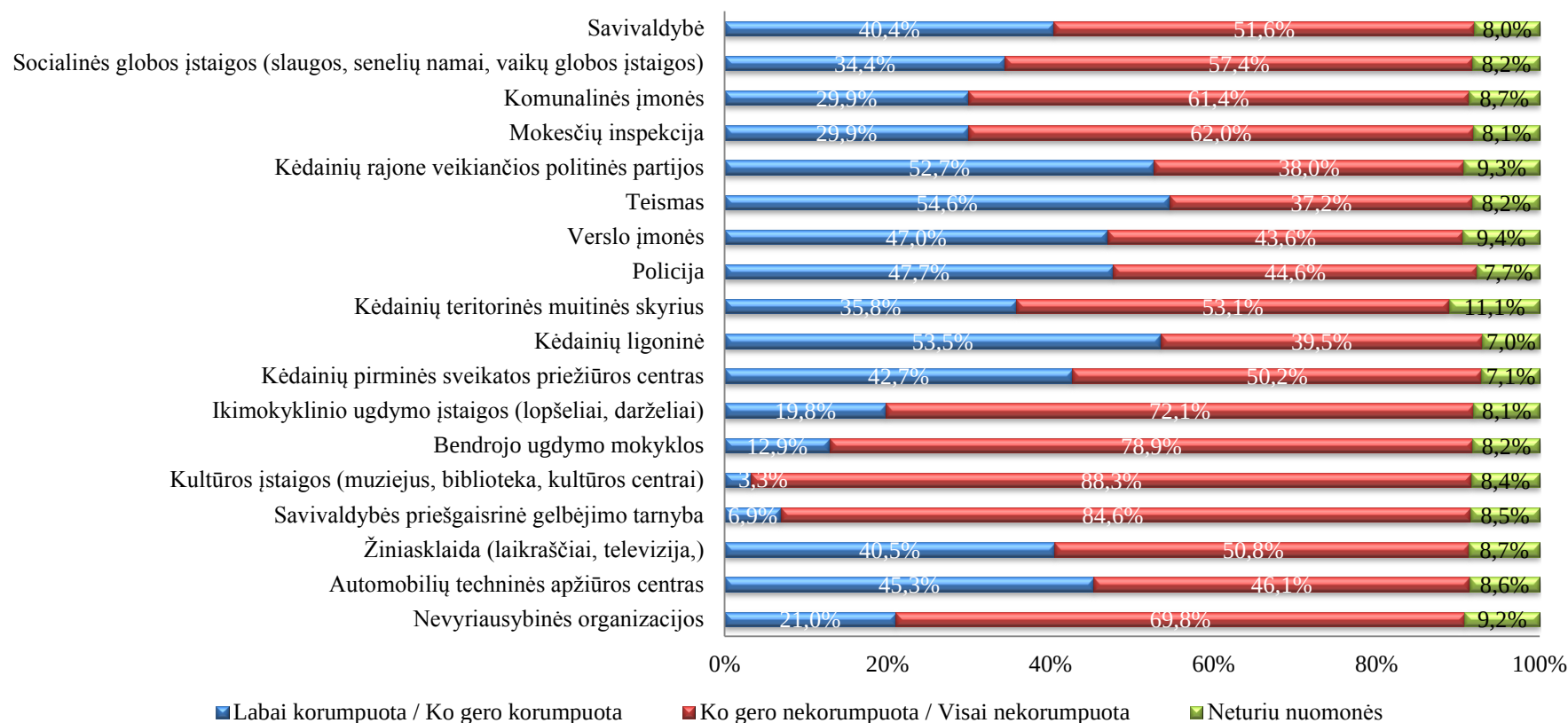

Didesnė dalis respondentų nesutiktų liudyti prieš korumpuotą asmenį („tikrai neliudyčiau“ – 22,5 proc., „ko gero neliudyčiau“ – 34,4 proc.). Respondentų, kurie tikrai liudytų prieš korumpuotą asmenį, dalis yra 9,1 proc. Įdomu pastebėti tai, kad vyresnio amžiaus respondentai išreiškia tvirtesnes nuostatas šiuo klausimu. Duomenys rodo, kad kuo vyresni respondentai, tuo didesnė jų dalis sutiktų liudyti prieš korumpuotus asmenis. Labiausiai šiuo aspektu yra abejingi asmenys, kurių amžius svyruoja nuo 25 iki 34 metų.

Kiek, Jūsų manymu, KĖDAINIŲ RAJONE aktualios šios problemos?

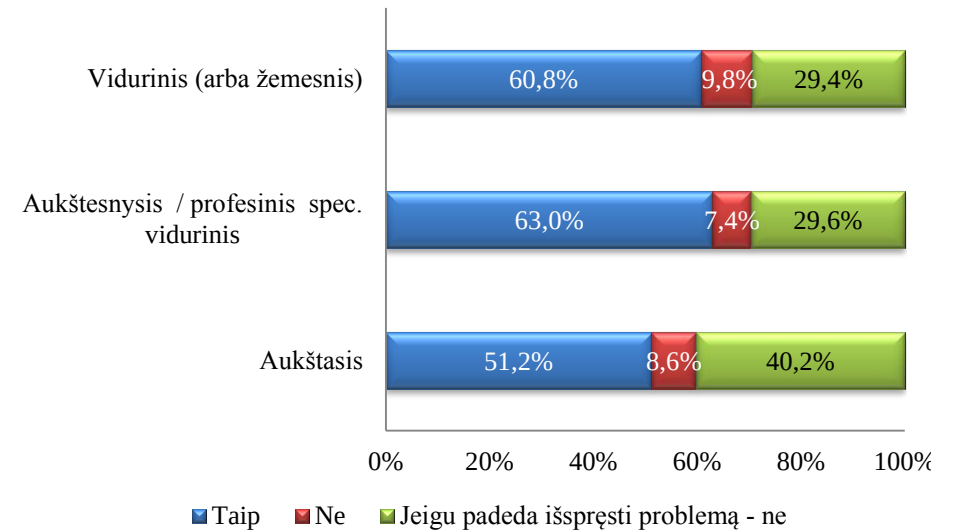
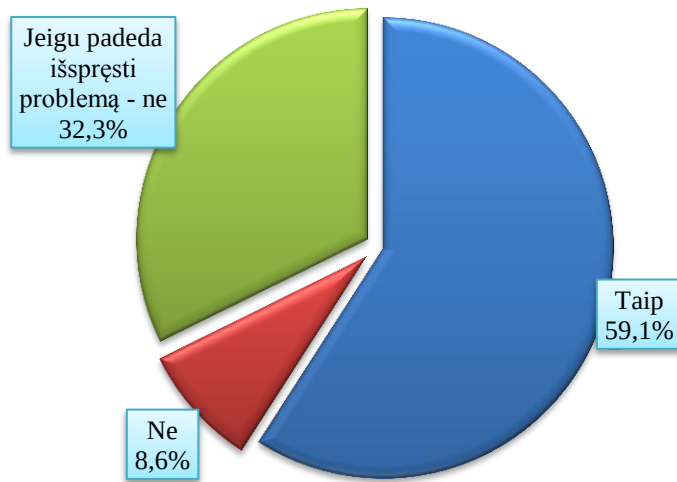

Šiuo klausimu norėta išsiaiškinti respondentų nuomonę apie pačias aktualiausias rajono problemas ir nustatyti korupcijos „reitingą“ kitų aktualių problemų tarpe. Šių problemų dešimtukas, respondentų nuomone, išsidėstė tokia tvarka: 1) maži atlyginimai; 2) kainų augimas, infliacija; 3) nedarbas; 4) alkoholizmas; 5) nusikalstamumas; 6) emigracija; 7) sveikatos apsaugos problemos; 8) korupcija; 9) narkomanija; 10) aplinkos užterštumas. Taigi, korupcija, respondentų nuomone, nėra ranguojama kaip svarbiausia rajono problema.

Jūsų nuomone, koks korupcijos lygis šiose organizacijose bei įstaigose KĖDAINIŲ RAJONE?

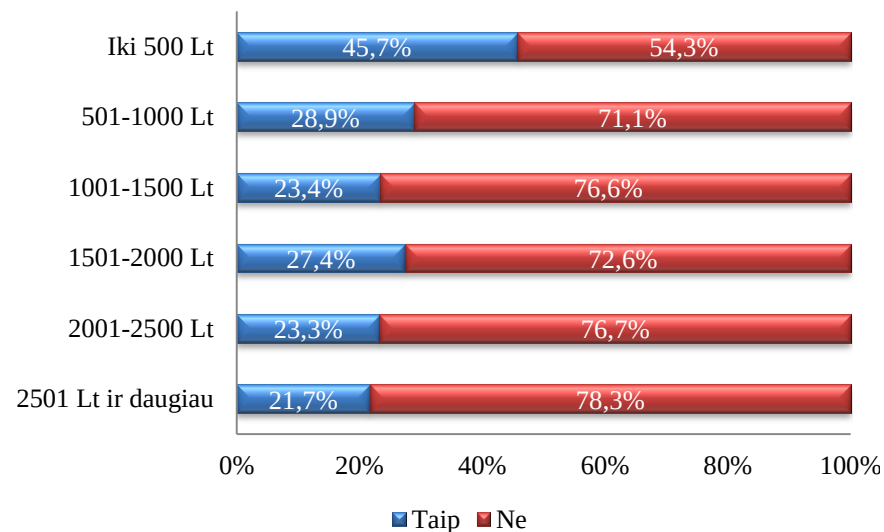
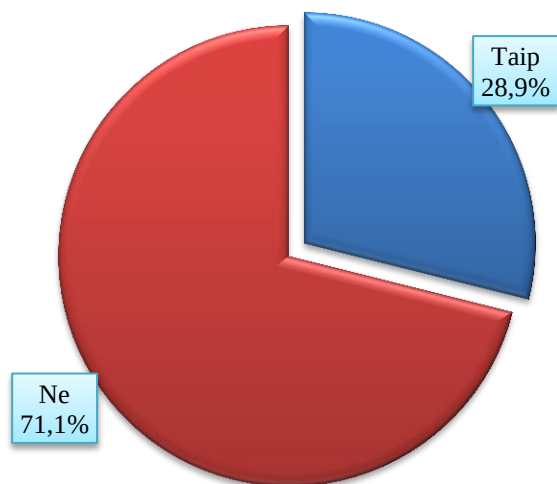
Šiuo klausimu norėta išsiaiškinti respondentų nuomonę apie korupcijos masto suvokimą ir nustatyti korupcijos „reitingą“ rajono organizacijų tarpe. Šių organizacijų dešimtukas, respondentų nuomone, išsidėstė tokia tvarka: 1) teismas; 2) Kėdainių ligoninė; 3) rajono politinės partijos; 4) policija; 5) verslo įmonės; 6) automobilių techninės apžiūros centras; 7) Kėdainių sveikatos priežiūros centras; 8) žiniasklaida; 9) savivaldybė; 10) Kėdainių teritorinės muitinės skyrius. Žinoma, tai subjektyvūs vertinimai, ir jie turėtų būti interpretuojami adekvačiai.

Kaip manote, ar duoti kyši yra nusikaltimas?

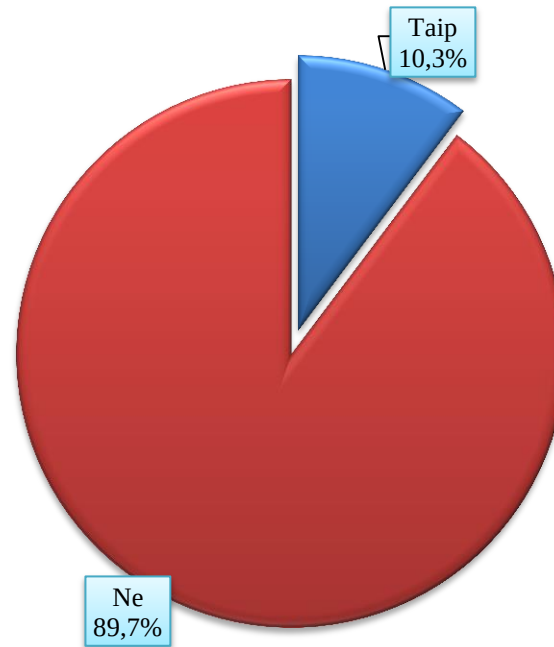
Daugiau nei pusė respondentų mano, kad duoti kyši yra nusikaltimas (59,1 proc.), tačiau kiek daugiau nei trečdalis respondentų yra įsitikinę, kad duoti kyši nėra nusikaltimas, jie kyšis padeda išspręsti problemą. Įdomu pastebėti tai, kad aukštąjį išsilavinimą turintys gyventojai reiškia palankesnes nuostatas kyšio davimo atžvilgiu nei vidurinį (ar žemesnį) ar aukštesnįjį profesinį ir spec. vidurinį išsilavinimą įgiję asmenys.

Ar žinote, kam turite pranešti apie korupcijos atvejį?

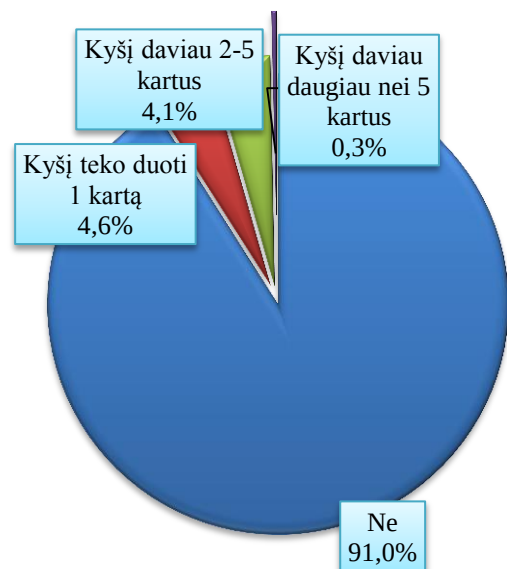
Didžioji dalis respondentų nežino, kam turėtų pranešti apie korupcijos atvejį (71,1 proc.). Kita vertus, įdomu pastebėti, kad mažas pajamas gaunantys asmenys yra labiau informuoti apie tai, kam turėtų pranešti apie korupcijos atvejį. Visiems respondentams buvo užduotas atviras klausimas ir prašoma atsakyti, kam jie praneštų apie tokį atvejį. Iš viso fiksuoti 207 atsakymai. Dažniausiai minima policija ir STT, 5 kartus paminėta antikorupcinė komisija, 8 kartus – specialus pasitikėjimo telefonas, kelis kartus duotas atsakymas – „ieškočiau internete“, „rasčiau kam pranešti“ arba minimos Valstybinė mokesčių inspekcija ir Finansinių nusikaltimų tarnyba. Taigi, gyventojų informuotumas apie galimybes pranešti apie korupciją yra ne itin aukštas ir gana neapibrėžtas.

Ar žinote, kad Kėdainių savivaldybėje dirba Antikorupcinė komisija?

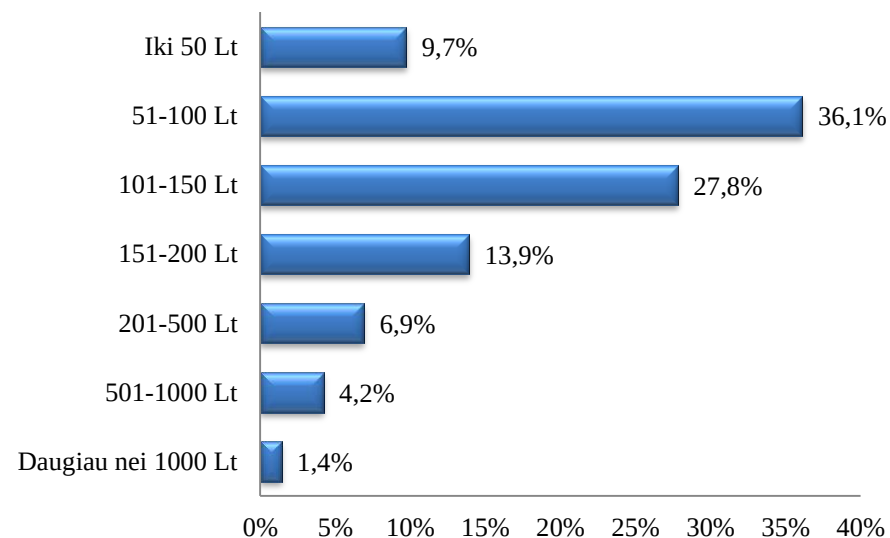

Didžioji dalis respondentų nežino, kad Kėdainių savivaldybėje dirba Antikorupcinė komisija, nors šios komisijos, kurios tikslas yra vykdyti Kėdainių rajono savivaldybės korupcijos prevencijos politiką, plėtoti prevencijos priemonių sistemą, skatinti savivaldybės bendradarbiavimą su miesto visuomene, žiniasklaida, nevyriausybinėmis organizacijomis ir kitais asmenimis korupcijos prevencijos srityje, nuostatai patvirtinti 2012 m.

Ar per pastaruosius 5 metus Jums asmeniškai teko duoti kyšį Kėdainių r. savivaldybėje dirbantiems asmenims?

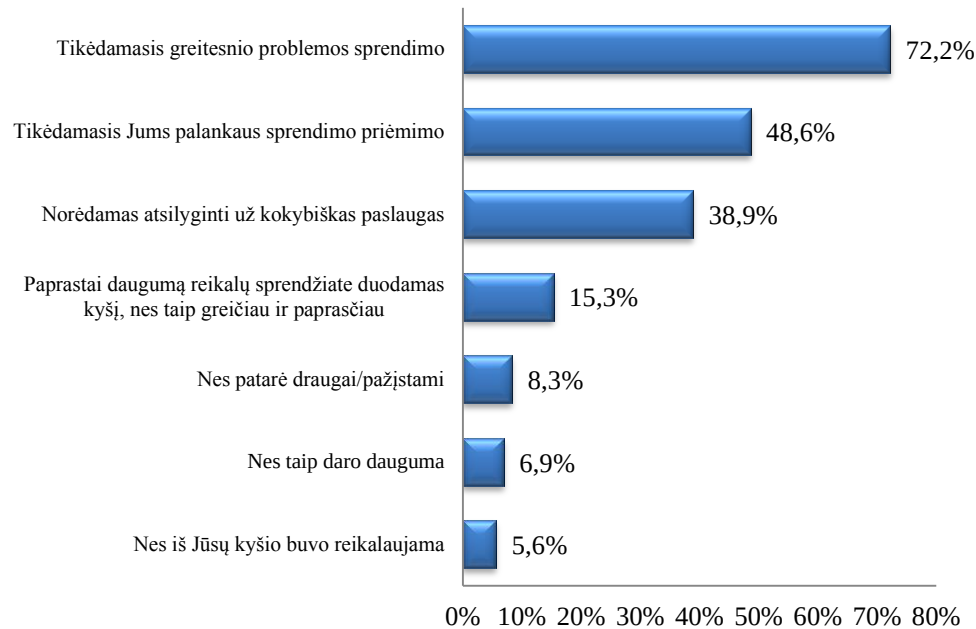

Jeigu davėte kyšį (Kėdainių rajone), kokia buvo Jūsų kyšio vertė litais? (N-72)

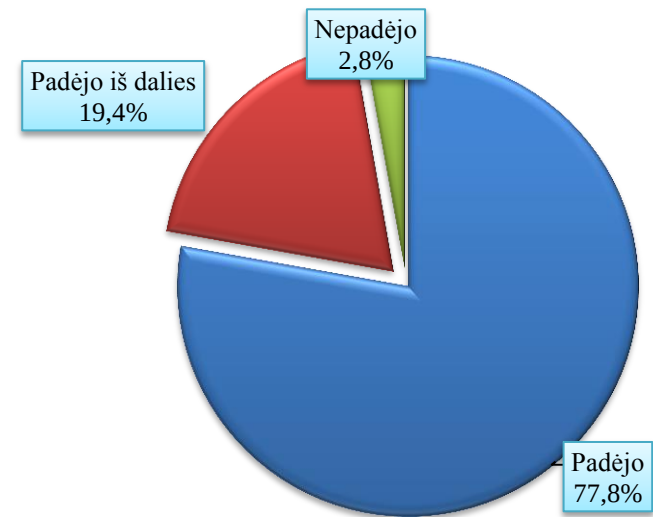

Didžioji dalis respondentų nurodė, kad jie niekada nėra davę kyšio Kėdainių rajono savivaldybėje dirbusiems asmenims. Tie asmenys, kurie teigė davę kyšį (N-72), buvo prašomi nurodyti kyšio sumą. Didesnė jų dalis nurodė, kad ši suma siekė nuo 51 iki 100 litų. Taigi, galėtume teigti, kad korupcijos atvejų savivaldybėje pasitaiko retai, ir, jei tokie atvejai pasitaiko, jie labiau atspindi taip vadinamą pilkąją korupciją, kuomet korupcijos atvejai pasitaiko, bet piniginės sumos yra mažos (ir priešingai – „juodąja“ korupcija laikomi atvejai, kada korupcija nustatoma retai, bet piniginė korupcijos išraiška yra labai didelė). Žinoma, svarbu pastebėti, kad šie vertinimai yra subjektyvūs ir turėtų būti interpretuojami adekvačiai.

Jūs davėte kyšį (N-72)

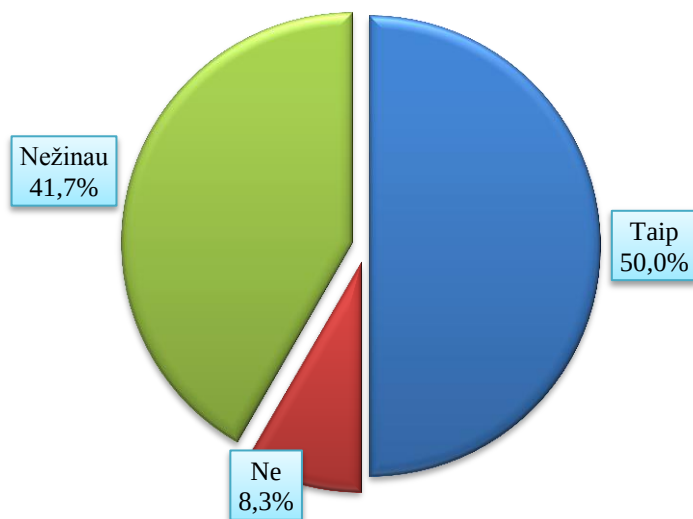

Ar kyšis padėjo išspręsti kilusias problemas? (N-72)

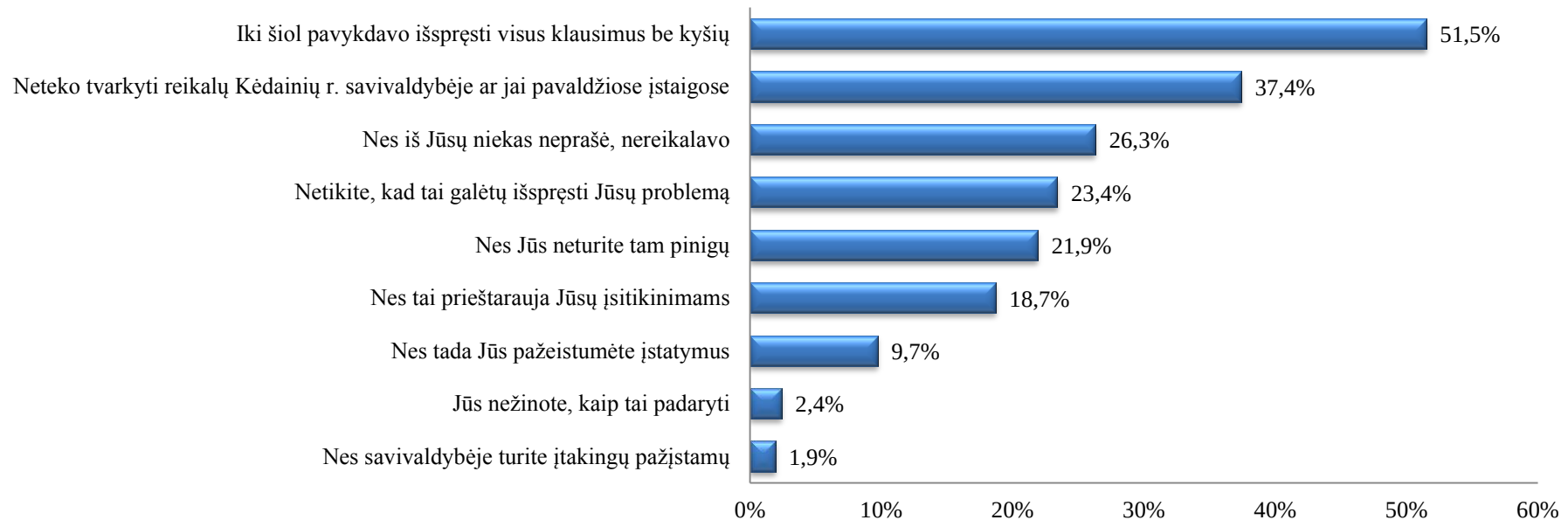
Tie respondentai, kurie teigė davę kyšį (N-72), dažniausiai tikėjosi greitesnio problemos sprendimo, ir dažniausiai kyšis padėjo spręsti kilusias problemas. Taigi, galėtume teigti, kad respondentų įvardijami korupcijos atvejai dažniau turi „draugiškų santykių“ palaikymo, papildomo asmeninio dėmesio problemai spręsti gavimo motyvą. Tokį teiginį patvirtina ir faktas, kad 38,9 proc. davusiųjų kyšį teigia, kad tokiu būdu jie norėjo atsilyginti už kokybiškai suteiktas paslaugas. Vadinasi, savivaldybėje gali pasitaikyti pavieniai nedidelės korupcijos atvejai, kuriuos sunku atskirti nuo draugiškų santykių, tačiau tokie atvejai gali būti reikšmingesni savivaldybės, kaip institucijos, reputacijai nei realioms korupcijos reiškinių mastams.

Ar ateityje duotumėte kyšį problemai išspręsti? (N-72)

Tai, kad savivaldybėje galintys pasitaikyti pavieniai nedidelės korupcijos atvejai yra reikšmingesni tik savivaldybės, kaip institucijos, reputacijai nei realioms korupciniams sprendimams, rodo ir šis atsakymų pasiskirstymas. Respondentai, kurie teigia, kad yra davę kyšį (N-72), nėra tvirtai apsisprendę dėl tokio elgesio ateityje kartojimo – 41,7 proc. abejoja, ar duotų kyšį, o 8,3 proc. teigia, kad neduotų.

Jūs nedavėte kyšio, nes (N-722)

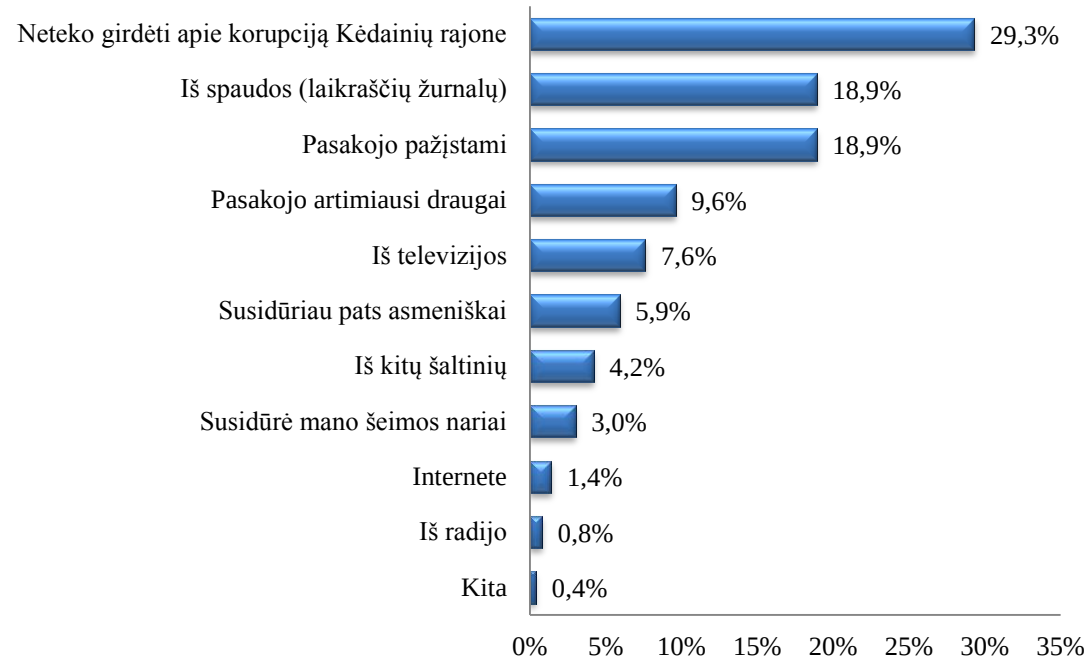
Didžioji dalis respondentų, kurie teigia, kad nėra davę kyšio (N-722), sako, kad visus klausimus pavyksta išspręsti ir be kyšio (51,5 proc.). Tokie asmenys taip pat nurodo, kad jiems nėra tekę tvarkyti reikalų savivaldybėje, kad jie netiki, jog kyšis gali padėti išspręsti problemą arba jie neturi tam pinigų. Kita vertus, respondentų, teigiančių, kad kyšio davimas prieštarauja jų įsitikinimams, yra mažiau, o dar mažiau yra įsitikinusių, kad duodami kyšį jie pažeistų įstatymus.

Kokius korupcinius pažeidimus Jūs dažniausiai pastebite Kėdainių rajono savivaldybėje? (N-785)

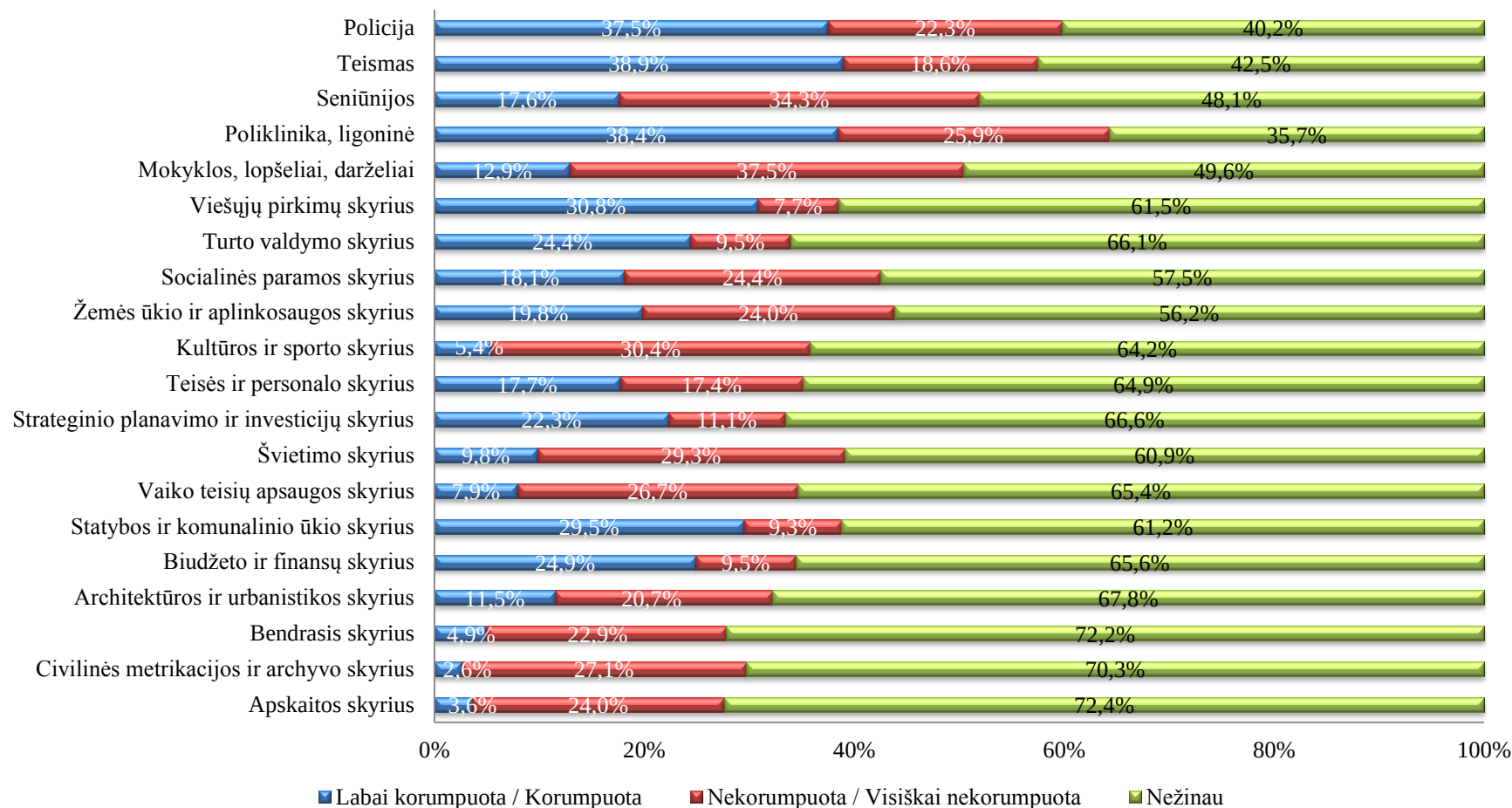
Dažniausiai Kėdainių rajono savivaldybėje pastebimi korupciniai pažeidimai yra netinkamas pareigų atlikimas, darbų vilkinimas, draugų ir pažįstamų protegavimas bei įgaliojimų viršijimas. Kyšio paėmimas nurodomas kaip gana retas reiškinys (14,5 proc.). Be to, per 36 proc. respondentų rajone nėra pastebėję jokių korupcijos reiškinių.

Kaip Jūs sužinote apie korupciją Kėdainių rajono savivaldybėje? (N-790)

Tyrimo duomenys rodo, kad žiniasklaida ir artimų žmonių ratas yra labai svarbus nuomonių formavimo ir suvokimo apie korupciją rajone šaltinis, nes dažniausiai respondentai nurodo, kad apie korupciją jie sužino iš spaudos, televizijos arba – iš pažįstamų ir draugų.

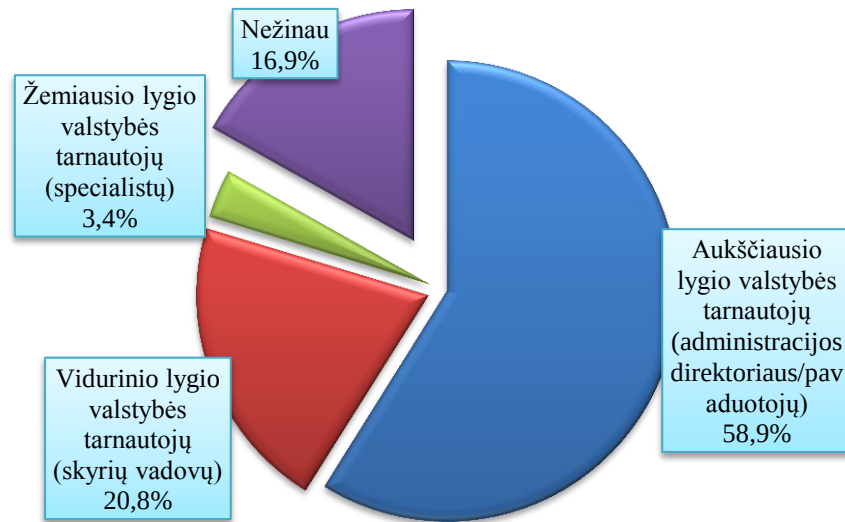
Nuomonė apie korupcijos mastą Kėdainių r. savivaldybės skyriuose bei savivaldybei pavaldžiose įstaigose bei įmonėse (N-800)

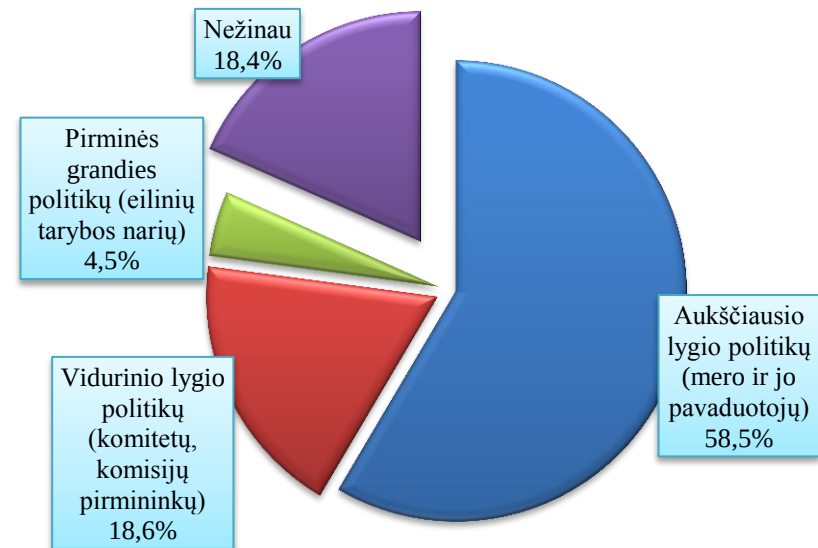
Respondentų nuomone, korupcija labiausiai yra paplitusi šiose įstaigose: 1) teisme; 2) poliklinikoje/ ligoninėje; 3) policijoje; 4) viešųjų pirkimų skyriuje; 5) statybos ir komunalinio ūkio skyriuje. Pastaba: interpretuojant duomenis reikėtų atsižvelgti į tai, kad šie respondentų vertimai yra subjektyvūs.

Prašome išsakyti savo nuomonę apie tai, kurioje aplinkoje RAJONE gali būti labiau paplitusi korupcija?

Valstybės tarnautojų lygmuo

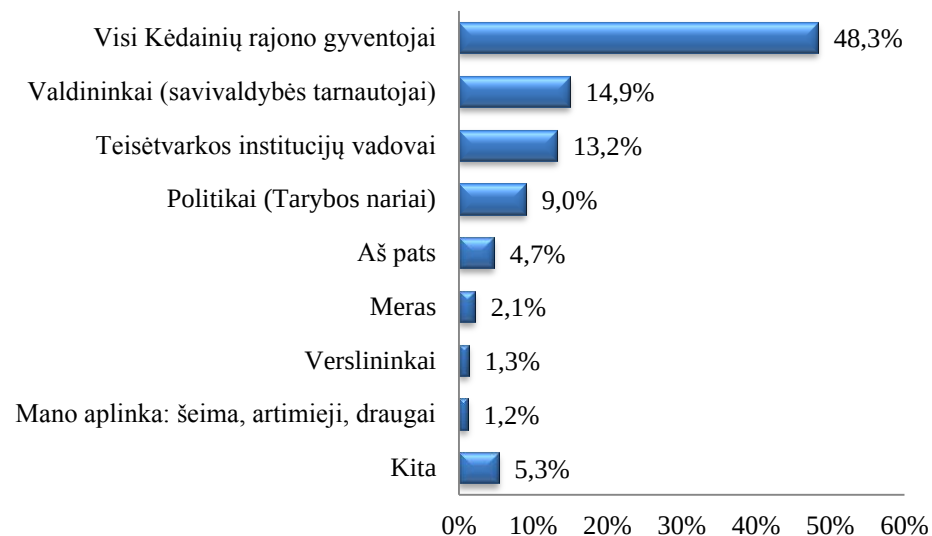
Politikų lygmuo

Dauguma respondentų įsitikinę, kad tiek valstybės tarnautojų, tiek rajono politikų lygmenyje korupcija labiausiai yra paplitusi aukščiausio lygio valstybės tarnautojų ir politikų tarpe. Tokie vertinimai gali būti susiję su žiniasklaidos įtaka ir atspindėti bendrą neigiamą požiūrį į valdymą apskrityje. Pastaba: interpretuojant duomenis reikėtų atsižvelgti į tai, kad šie respondentų vertimai yra subjektyvūs.

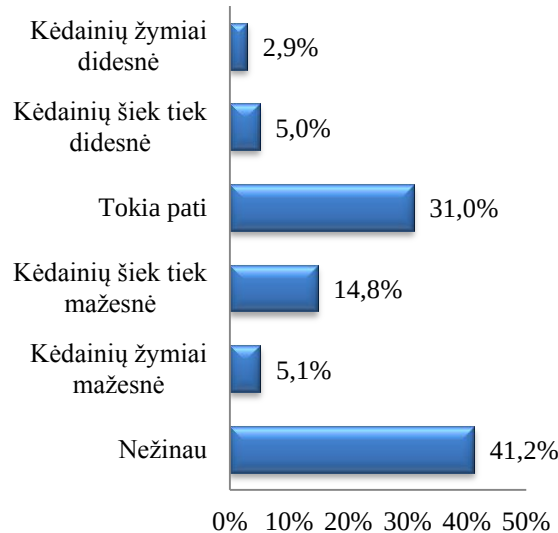
Kas, Jūsų manymu, yra labiausiai atsakingas už esamą korupcijos lygį Kėdainių rajono savivaldybėje ir jai pavaldžiose įstaigose?

(N-766)

Beveik pusė respondentų mano, kad už korupciją rajone labiausiai yra atsakingi gyventojai (48,3 proc.). Atsakymuose po gyventojų toliau vardijami valstybės tarnautojai, teisėtvarkos institucijų vadovai, politikai ir Tarybos nariai. Įdomu pastebėti tai, kad atsakymas „aš pats“ respondentų buvo pasirinktas gana retai. Taigi, gyventojai atsakomybę už korupciją pirmiausia yra linkę priskirti kitiems asmenims ir institucijoms, tuo tarpu nusiteikimas prisiimti asmeninę atsakomybę – gana retas. Respondentai, kurie pasirinko atsakymą „kita“, dažniausiai minėjo ekonominę situaciją, buvusios santvarkos tradicijas ar teigė, kad visi šie išvardint faktoriai yra svarbūs. (Pastaba: siekiant didesnio patikimumo, respondentams telefonu klausimas buvo užduodamas nevardijant pasirenkamų atsakymų, o prašant pateikti spontanišką atsakymą).

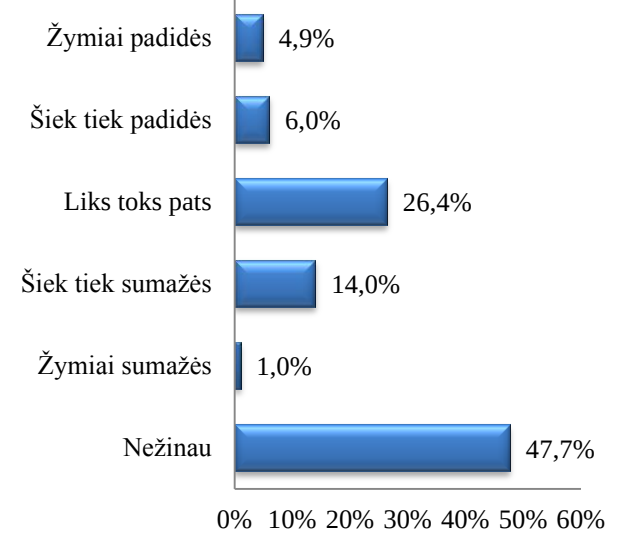
Kalbant apie savivaldybes, Jūsų manymu, korupcija Kėdainių rajono savivaldybėje, lyginant su kitų miestų savivaldybėmis, yra mažesnė, tokia pati ar didesnė?

Kaip, Jūsų manymu, nuo 2007 m. pasikeitė korupcijos lygis Kėdainių rajono savivaldybėje?

Kaip, Jūsų manymu, per artimiausius 10 m. pasikeis korupcijos lygis Kėdainių rajono savivaldybėje?

Lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis, dauguma respondentų apie korupciją rajone neturi tvirtos nuomonės. Vadinasi, Kėdainių rajonas, respondentų manymu, nei teigiama, nei neigiama prasme neišsiskiria iš kitų Lietuvos savivaldybių. Nors gyventojai ir neturi tvirtos nuomonės apie korupcijos tendencijas rajone (vyrauja atsakymas „nežinau“), jie neįžvelgia ir aiškos didėjimo tendencijos (atsakymų „padidėjo-padidės“ skirtumai yra paklaidos ribose), o dalis gyventojų, prognozuodami ateities tendencijas, įžvelgia ir nežymų situacijos pokytį teigiama linkme (kad korupcija sumažėjo ir šiek tiek sumažėjo mano 11,5 proc.; kad korupcija sumažės ir šiek tiek sumažės per ateinančius 10 metų – 15 proc.). Taigi, situaciją galime vertinti kaip santykinai stabilią su tam tikrais pozityviais pokyčiais ateityje.

IŠVADOS

Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti Kėdainių rajono gyventojų nuomonę apie korupcijos reiškinių rajone – atskleisti, kaip Kėdainių rajono savivaldybės gyventojai suvokia korupcijos reiškinių ir išanalizuoti, kaip jie vertina korupcijos situaciją savo rajone. Tyrimo pagalba taip pat norima išanalizuoti, kokią kyšininkavimo patirtį turi gyventojai, kaip jie vertina atskirų sričių korupcijos lygį rajone ir rajono valdžios pastangas kovoje su korupcija.

Korupcijos pateisinimas

Korupcija, kaip reiškinys, atsiduria 6 vietoje iš 15 vertintų teisės normų ir moralės pažeidimų. Labiau nei korupciją gyventojai pateisina saugos diržų nesisėgimą vairuojant, mokesčių slėpimą, važiavimą viešuoju transportu be bilieta ir greičio viršijimą vairuojant. Dauguma gyventojų mano, kad moralinė atsakomybė kyšininkavimo atveju vienodai tenka tiek kyšių duodančiai, tiek ir kyšių imančiai pusei.

Kyšio davimo ir ėmimo vertinimas

Kyšio ėmimas. Respondentų buvo klausama „Ar jūs duotumėte kyši, jeigu Jums dabar reikėtų išspręsti labai svarbią problemą, ir už šios problemos sprendimą būtų laukiama kyšio?“. Beveik pusė respondentų teigia, kad kyši ko gero duotų arba tikrai duotų. Lygiai tokia pati dalis gyventojų elgtųsi priešingai, tačiau įdomu pastebėti tai, kad aukštesnes pajamas gaunantys gyventojai yra mažiau kategoriški šiuo klausimu, t. y. kuo didesnės asmens pajamos, tuo labiau toks asmuo bus nusiteikęs duoti kyši, jei tai padės išspręsti problemą.

Kyšio davimas. Gyventojų taip pat buvo klausama „Ar imtumėte kyši, jeigu Jums pasiūlytų?“. Dauguma respondentų teigia, kad kyšio tikrai neimtų arba ko gero neimtų. Tačiau įdomu pastebėti, kad tvirtai apsisprendusių neduoti kyšio dalis yra mažesnė vadovų ir verslo savininkų tarpe. Be to, respondentai yra labiau kategoriški kyšio ėmimo (kyšio tikrai neimtų 40 proc.), bet ne kyšio davimo atžvilgiu (kyšio tikrai neduotų 24,6 proc.).

Nuostatos dėl pranešimo apie korupcijos atvejį

Didesnė dalis respondentų teigia, kad pastebėję korupcijos atvejį apie jį nepraneštų (tikrai nepraneštų, ko gero nepraneštų – 58,9 proc.). Respondentų, kurie teigia, kad tikrai praneštų apie korupciją, dalis yra gana nežymi. Didesnė dalis respondentų nesutiktų liudyti prieš korumpuotą asmenį. Vyresnio amžiaus respondentai išreiškia tvirtesnes nuostatas šiuo klausimu – kuo vyresni respondentai, tuo didesnė jų dalis sutiktų liudyti prieš korumpuotus asmenis. Labiausiai abejingi šiuo aspektu yra asmenys, kurių amžius svyruoja nuo 25 iki 34 metų.

Korupcijos reiškinio vertinimai

Gyventojams aktualių problemų kontekste korupcija respondentams nėra pati reikšmingiausia. Gyventojams aktualiausių problemų dešimtukas išsidėstė štai tokia tvarka: 1) maži atlyginimai; 2) kainų augimas, infliacija; 3) nedarbas; 4) alkoholizmas; 5) nusikalstamumas; 6) emigracija; 7) sveikatos apsaugos problemos; 8) korupcija; 9) narkomanija; 10) aplinkos užterštumas. Daugiau nei pusė respondentų mano, kad duoti kyši yra nusikaltimas, tačiau ir kiek daugiau nei trečdalis respondentų yra įsitikinę, kad duoti kyši nėra nusikaltimas, jei kyšis padeda išspręsti problemą. Paradoksalu, bet aukštąjį išsilavinimą turintys gyventojai reiškia palankesnes nuostatas kyšio davimo atžvilgiu nei vidurinį (ar žemesnį) ar aukštesnįjį profesinį ir spec. vidurinį išsilavinimą įgiję asmenys, kurie kyšio davimo atveju yra griežtesni.

Didžioji dalis respondentų nežino, kam turėtų pranešti apie korupcijos atvejį. Apskritai gyventojų informuotumas apie galimybes pranešti apie korupcijos atvejus yra ne itin aukštas ir gana neapibrėžtas. Didžioji dalis respondentų nežino, kad Kėdainių rajono savivaldybėje dirba Antikorupcinė komisija, kurios tikslas – vykdyti Kėdainių rajono savivaldybės korupcijos prevencijos politiką, plėtoti prevencijos priemonių sistemą, skatinti savivaldybės bendradarbiavimą su miesto visuomene, žiniasklaida, nevyriausybinėmis organizacijomis ir kitais asmenimis korupcijos prevencijos srityje.

Savivaldybės valstybės tarnautojų korupcijos vertinimai

Didžioji dalis respondentų (91 proc.) nurodė, kad jie niekada nėra davę kyšio Kėdainių rajono savivaldybėje dirbusiems asmenims. Todėl, galėtume teigti, kad korupcijos atvejų savivaldybėje pasitaiko retai, ir, jei tokie atvejai pasitaiko, jie labiau atspindi taip vadinamą pilkąją korupciją, kuomet korupcijos atvejai pasitaiko, bet piniginės sumos yra mažos. Tie respondentai, kurie teigė davę kyšį, dažniausiai tikėjosi greitesnio problemos sprendimo, ir duotas kyšis dažniausiai padėjo spręsti kilusias problemas. Kita vertus, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad respondentų, teigiančių, kad kyšio davimas prieštarauja jų įsitikinimams, yra mažai, o dar mažiau yra įsitikinusiųjų, kad duodami kyšį jie pažeistų įstatymus.

Kėdainių rajono savivaldybėje dažniausiai pastebimi korupciniai pažeidimai yra netinkamas pareigų atlikimas, darbų vilkinimas, draugų ir pažįstamų protegavimas bei įgaliojimų viršijimas. Tyrimo duomenys rodo, kad žiniasklaida ir artimų žmonių ratas yra labai svarbūs nuomonių formavimo ir suvokimo apie korupciją rajone šaltiniai, nes dažniausiai respondentai nurodo, kad apie korupciją sužino iš spaudos, televizijos arba – iš pažįstamų ir draugų.

Dauguma respondentų yra įsitikinę, kad korupcija galimai yra labiausiai paplitusi aukščiausio lygio valstybės tarnautojų ir politikų tarpe. Tokie vertinimai gali būti susiję su žiniasklaidos įtaka ir atspindėti bendrą neigiamą požiūrį į valdymą apskritai.

Atsakomybė už korupciją ir moralinės nuostatos

Beveik pusė respondentų mano, kad rajone už korupciją labiausiai yra atsakingi patys gyventojai, toliau vardinami valstybės tarnautojai, teisėtvarkos institucijų vadovai, politikai ir savivaldybės tarybos nariai. Įdomu pastebėti tai, kad atsakymas „aš pats“ respondentų buvo pasirinktas gana retai. Taigi, gyventojai atsakomybę už korupciją pirmiausia yra linkę priskirti kitiems asmenims ir institucijoms. Tuo tarpu nusiteikimas prisiimti asmeninę atsakomybę yra gana retas.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma respondentų neturi tiesioginės patirties duodant kyšius ar atliekant kitus korupcinius veiksmus. Lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis, Kėdainių rajonas, respondentų manymu, nei teigiama, nei neigiama prasme neišsiskiria iš kitų Lietuvos savivaldybių. Nors gyventojai ir neturi tvirtos nuomonės apie korupcijos tendencijas rajone (vyrauja atsakymas „nežinau“), jie neįžvelgia ir aiškios didėjimo tendencijos, o dalis gyventojų, prognozuodami ateities tendencijas, įžvelgia ir nežymų situacijos pokytį teigiama linkme. Taigi, situaciją galime vertinti kaip santykinai stabilią su tam tikrais nežymiais, bet pozityviais pokyčiais ateityje.

Gyventojų apklausos metu identifikuotos rajono stiprybės, silpnybės, grėsmės ir galimybės korupcijos prevencijos srityje***Stiprybės***

- Dauguma gyventojų neturi tiesioginės patirties duodant kyšius ar atliekant kitus korupcinius veiksmus.
- Didžioji dalis respondentų niekada nėra davę kyšio Kėdainių rajono savivaldybėje dirbusiems asmenims.
- Gyventojai korupciją rajone labiau suvokia kaip „pilkąją korupciją“, kuomet korupcijos atvejai pasitaiko, bet piniginės sumos yra mažos.

Silpnybės

- Nepakankamai aukštas gyventojų antikorupcinis sąmoningumas, ypač aukštesnes pajamas ir vadovaujantį darbą dirbančių asmenų tarpe.
- Gyventojai nėra pakankamai informuoti, kur galėtų kreiptis ir pranešti apie korupcijos atvejį.
- Kyšio davimas neprieštarauja jų įsitikinimams, o dar mažiau įsitikinusiųjų, kad duodami kyšį, jie pažeistų įstatymus.
- Gyventojai menkai domisi galimybėmis sužinoti, gauti informaciją apie antikorupcinę veiklą, pvz., jie nežino apie korupcijos prevencijos veiklą rajono savivaldybėje.
- Dauguma respondentų yra įsitikinę, kad tiek valstybės tarnautojų, tiek rajono politikų lygmenyje korupcija labiausiai paplitusi aukščiausio lygio valstybės tarnautojų ir politikų tarpe, o tai daro neigiamą poveikį savivaldybės administracijos ir jos darbuotojų įvaizdžiui.

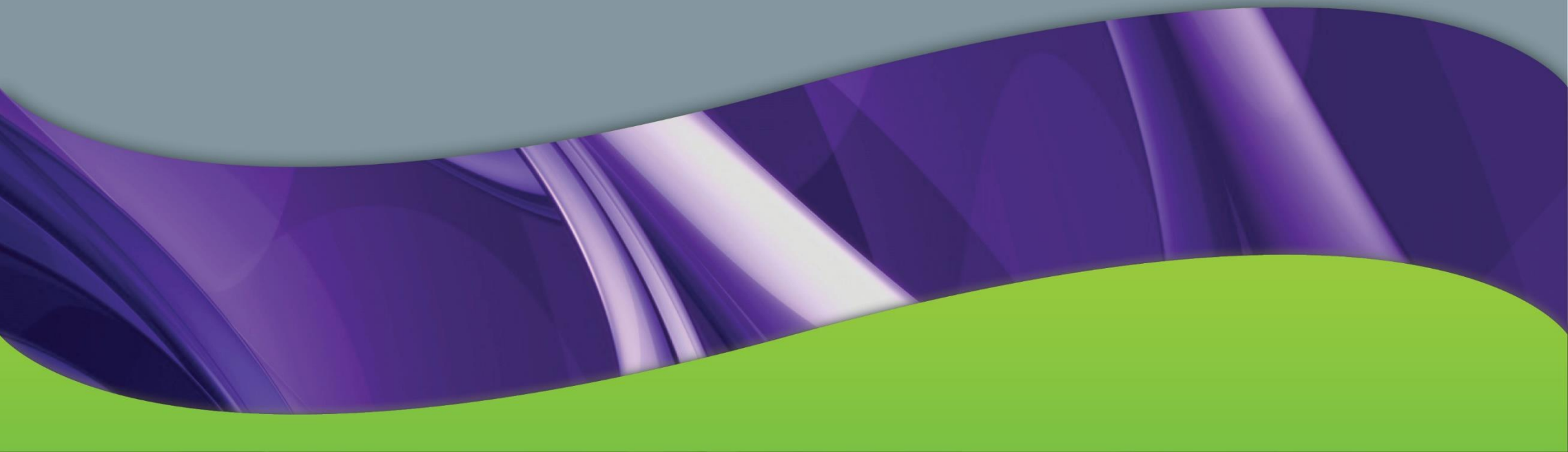
Galimybės

- Užtikrinti ir sukurti skaidrią aplinką sveikatos priežiūros institucijose.
- Gyventojus įtraukti į antikorupcinės sistemos kūrimo procesus.
- Konsultuoti gyventojus apie tinkamas antikorupcines priemones.
- Formuoti teigiamą gyventojų (jaunimo, moksleivių) požiūrį apie antikorupcinės sistemos kūrimą;
- Skirti lėšų savivaldybės įvaizdžiui ir reputacijai gerinti, organizuoti viešas reklamines ar viešųjų ryšių akcijas, žiniasklaidoje skelbti apie išaiškintus korupcijos atvejus.

Grėsmės

- Esant žemam gyventojų antikorupciniam sąmoningumui išlieka grėsmė korupcijos plitimui, ypač teismų ir sveikatos priežiūros įstaigose.
- Netinkamos priemonės ar korupcijos prevencijos priemonių trūkumas gali nulemti lėtą sumanios visuomenės plėtrą, mažinti rajono įmonių konkurencingumą, mažinti valdymo efektyvumą, silpninti pilietines iniciatyvas rajone.

REKOMENDACIJOS

1. Svarbiausios priemonės, padedančios kovoti su korupcija – švietimas ir gyventojų antikorupcinio sąmoningumo didinimas. Įvertinus tai, būtų prasminga organizuoti mokymus savivaldybės politikams, savivaldybės administracijos valstybės tarnautojams, savivaldybės įmonių, įstaigų vadovams korupcijos prevencijos, viešųjų ir privačių interesų derinimo, valstybės politikų ir valstybės tarnautojų tarnybinės etikos klausimais. Taip pat rekomenduojama organizuoti savivaldybės tarybos narių, savivaldybės įstaigų darbuotojų susitikimus su korupcijos prevenciją vykdančiais STT darbuotojais, šviesti pedagogus apie antikorupcinio ugdymo programos integravimo į mokomuosius dalykus galimybes ir įgyvendinimą visame ugdymo procese, diskutuoti su nevyriausybinėmis organizacijomis ir su atitinkamų rajono įstaigų atstovais aptarti labiausiai korupcijos veikiamas sritis (pvz., grupinių diskusijų metu).
2. Siūlomos priemonės galėtų būti ir antikorupcinės kultūros ugdymo renginiai savivaldybės įstaigose ir informacijos sklaida, pvz., savivaldybės įstaigose ir įmonėse informacijos platinimo vietose būtų skelbiama informacija apie tai, kur gali kreiptis asmuo, susidūręs su korupcinio pobūdžio veikla, ir kokia veikla yra laikoma korupcinio pobūdžio, o interneto svetainėje korupcijos prevencijai skirtame puslapyje būtų galima tikslinti informaciją, skelbti teisėtvarkos institucijų išaiškintus korupcijos faktus.
3. Išlieka būtinybė atlikti gilesnius, į specifinę gyventojų grupę ar veiklos sritį orientuotus, kiekybinius ir kokybinius tyrimus, pvz., skirtingoms gyventojų grupėms diferencijuotus tyrimus (pvz., pagal amžių, išsilavinimą ar darbo pobūdį; ir taip pat diferencijuotus pagal skirtingas organizacijas (pvz., sveikatos priežiūros įstaigas ir pan.). Tokiu būdu būtų galima tinkamai suprasti ir vertinti giluminius kultūrinius (vertybinius) ir socialinius veiksnius, kurie sudaro palankias sąlygas korupcijai ir jos reiškinių paplitimui.
4. Rekomenduojama gerinti administracinių ir viešųjų paslaugų kokybę, stiprinti valstybės tarnybos institucijų antikorupcinį imunitetą (atsparumą korupcijai), didinti viešumą ir atskaitingumą visuomenei ir gerinti viešųjų paslaugų teikimo ir jų administravimo procedūras didinant jų skaidrumą ir efektyvumą.
5. Svarbu didinti rajono gyventojų nepakantumą korupcijai ir skatinti juos įsitraukti į antikorupcinę veiklą, pvz., naudojant antikorupcinio švietimo sklaidą, pasitelkiant visuomenės informavimo ir kitas priemones ar savivaldybės kompetencijos ribose įgyvendinant antikorupcinio ugdymo programas ugdymo įstaigose.
6. Tam tikrų asmens sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimo netolygumai sudaro prielaidas gydymo įstaigose iš pacientų reikalauti papildomų mokėjimų, todėl būtinos pacientų sąmoningumo didinimo priemonės (informavimas, viešųjų ryšių priemonės).
7. Ne Savivaldybės kompetencijų ribose yra aktualu užtikrinti viešesnę ir efektyvesnę teismų bei teisėsaugos institucijų veiklą, mažinti ir šalinti korupcijos prielaidas teismų sistemoje gerinant teisėsaugos institucijų veiklą.

**Išlyga dėl išvadų ir rekomendacijų: informacija, gaunama apklausų būdu, yra dažnas ir patikimas taikomųjų ir mokslinių tyrimų metodas, tačiau negalima sureikšminti apklausos, kaip vienintelio metodo informacijai gauti. Iš respondento gauta informacija atspindi realią padėtį priklausomai nuo to, kaip tą realybę priėmė ir įvertino kiekvienas individas apklausos metu, todėl tyrimo išvados, SSGG analizė ir rekomendacijos turėtų būti interpretuojamos į tai atsižvelgiant.*

**REKOMENDUOJAMOS KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO, TEIKIANT ADMINISTRACINES IR VIEŠĄS PASLAUGAS KĖDAINIŲ RAJONO
SAVIVALDYBĖJE, PRIEMONĖS PREVENCIJAI**

Igyvendinimo tikslas	Igyvendinimo uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Igyvendinimo vertinimo kriterijai
Sukurti ir plėtoti veiksmingą bei efektyvią Savivaldybės korupcijos prevenciją	Išanalizuoti Savivaldybės korupcijos prevencijos programą ir prireikus pateikti pasiūlymus Savivaldybės tarybai dėl šios programos tobulinimo ir įgyvendinimo	Peržiūrėti Savivaldybės korupcijos prevencijos programą ir joje numatytų priemonių įgyvendinimo procesus	Įvykdytų ir neįvykdytų korupcijos prevencijos programos įgyvendinimo priemonių skaičius ir viešas rezultatų paskelbimas
	Stebėti gyventojų nuomonę ir elgsenos pokyčius vertinant korupcinius pažeidimus.	Vykdyti gyventojų nuomonės tyrimus apie korupcijos pasireiškimą; taip pat vykdyti tikslinių grupių (pvz., dirbančių asmenų, gaunančių didesnes nei vidutinės pajamas asmenų ir pan.) nuomonės tyrimus	Atliktų nuomonės tyrimų skaičius
	Informuoti gyventojus apie Savivaldybei pateiktų prašymų ir skundų nagrinėjimą	Savivaldybės interneto svetainėje sukurti informacijos sistemą, kurioje būtų skelbiama apie išnagrinėtus/ neišnagrinėtus prašymus, skundus, viešinama kita su korupcijos prevencija susijusi informacija	Išnagrinėtų ir neišnagrinėtų prašymų, skundų skaičiaus santykis ir jo dinamika
	Savivaldybės politikus, tarnautojus ir darbuotojus geriau supažindinti su korupcijos pasekmėmis ir prevencinėmis priemonėmis	Bendradarbiaujant su kompetentingos valstybinės institucijos specialistais, organizuoti politikų, savivaldybės administracijos padalinių ir pavaldžių įmonių darbuotojų antikorupcinius mokymus	Mokymų/ renginių ir juose dalyvavusių asmenų skaičius
	Parengti Savivaldybei pavaldžių įstaigų korupcijos prevencijos programas	Sveikatos priežiūros įstaigoms ir kitoms įstaigoms pateikti rekomendacijas parengti (patikslinti) įstaigų korupcijos prevencijos programas	Korupcijos prevencijos programą parengusių įstaigų skaičius
	Vertinti korupcijos pasireiškimo tikimybę Savivaldybei pavaldžiose įstaigose	Atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės tyrimus pagal Specialiųjų tyrimo tarnybos metodines rekomendacijas Savivaldybei pavaldžiose įstaigose	Įvertintų sveikatos priežiūros ir kt. įstaigų skaičius
	Sistemiškai supažindinti ugdymo įstaigų mokinius su antikorupcinėmis iniciatyvomis	Antikorupcinio švietimo temas integruoti į pagrindinių mokomųjų dalykų pamokas, neformaliojo ugdymo programas	Ugdymo įstaigų, kuriose yra vykdomi mokymai antikorupcijos temomis, skaičius
	Plėtoti Savivaldybei pavaldžių įstaigų korupcijos pasireiškimo prevencijos priemones	Savivaldybei priklausančioms įmonėms, įstaigoms teikti pasiūlymus, metodinę informaciją korupcijos prevencijos klausimais	Pateiktų pasiūlymų, metodinės informacijos skaičius

